

CENTER FOR RESEARCH
ON DEMOCRACY
& LAW

<https://kedid.org>

CEDLAW Research Paper Series No. 1/2023

March 2023

**Μία νέα τραπεζική
(οικονομική) κρίση;**

Αλέξανδρος Κυριακίδης

CEDLAW Research Paper Series No. 1/2023

Μια νέα τραπεζική (οικονομική) κρίση;

Περίληψη

Η κατάρρευση τριών Αμερικανικών τραπεζών, οι δύο εκ των οποίων εν τέλει διαλύθηκαν και εκποιήθηκαν από την κυβέρνηση και η τρίτη δέχθηκε σημαντική οικονομική βοήθεια από τις μεγαλύτερες Αμερικανικές τράπεζες, αλλά και μίας Ευρωπαϊκής, η οποία και αυτή εν τέλει εξαγοράστηκε από άλλη τράπεζα, δημιούργησαν τριγμούς στον παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό τομέα, με έντονο το φόβο επανάληψης των γεγονότων του 2008 που οδήγησαν σε μία παγκόσμια οικονομική κρίση. Ο σκοπός του παρόντος είναι η εξέταση των γεγονότων που εκτυλίχθηκαν το Μάρτιο του 2023, η ανάλυση των αιτιών της κατάρρευσης των ανωτέρω τραπεζών, και η σύγκριση με τα γεγονότα που οδήγησαν στην οικονομική κρίση του 2008. Τι ακριβώς έχει γίνει, ποιος ο ρόλος και οι ενέργειες διαφόρων ιδιωτικών και δημοσίων θεσμών, και ποιες οι ομοιότητες ή διαφορές με το 2008;

Δρ Αλέξανδρος Κυριακίδης

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, LUISS Guido Carli (Ιταλία)

Υπεύθυνος Λειτουργίας και Ερευνών, Κέντρο Έρευνας Δημοκρατίας και Δικαίου, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Copyright © 2023 | All Rights Reserved

Center for Research on Democracy and Law (CEDLAW)

Department of International and European Studies

University of Macedonia, Thessaloniki, 54636, Greece

Tel.: +30 2310 891 486 | <https://kedid.org/> | kediduum@gmail.com

---

All views expressed in this paper are those of the author(s) and do not necessarily represent the views of CEDLAW or any of its staff.

Εισαγωγή

Τις τελευταίες εβδομάδες εκτυλίσσονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα γεγονότα που επαναφέρουν μνήμες της οικονομικής κρίσης του 2008 – αν όχι την ίδια την κρίση – με αρκετές (πλέον) περιπτώσεις χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) αλλά και στην Ευρώπη, να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Τρεις Αμερικανικές τράπεζες – οι δύο, εν τέλει, εκποιήθηκαν από την κυβέρνηση και η μία δέχθηκε οικονομική βοήθεια από τις 11 μεγαλύτερες Αμερικανικές τράπεζες – και μία Ευρωπαϊκή – εν τέλει αγοράστηκε από τη μεγαλύτερη Ελβετική τράπεζα – κατέρρευσαν εντός διαστήματος περίπου δύο εβδομάδων. Τι έχει γίνει ακριβώς, πως ανταποκρίθηκε ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας, ποιες είναι οι πιθανότερες αιτίες, και όντως βρισκόμαστε προ των πυλών μίας νέας οικονομικής κρίσης σαν αυτή που ξεκίνησε το 2008;

Οι προβληματικές τράπεζες στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη

Όλα ξεκίνησαν στις 12 Μαρτίου 2023, όταν η Silicon Valley Bank (SVB)¹, η 16^η μεγαλύτερη τράπεζα των ΗΠΑ με συνολικά περιουσιακά στοιχεία 209 δισεκατομμυρίων δολαρίων, κατέρρευσε² (Buchwald et al. 2023, Morrow & Egan 2023). Η τράπεζα είχε, έως το τέλος Δεκεμβρίου 2022, περιουσιακά στοιχεία αξίας περίπου 210 δισεκατομμυρίων δολαρίων και συνολικές καταθέσεις περίπου 175 δισεκατομμυρίων δολαρίων, εκ των οποίων καταθέσεων όμως, ποσοστό άνω του 90% δεν ήταν εγγυημένες από το κράτος (άνω των 250.000 δολαρίων, Morrow 2023). Η κατάρρευση της SVB ήταν κυρίως αποτέλεσμα της ανακοίνωσης της λίγες ημέρες πριν (8 Μαρτίου) ότι κατέστη αναγκαίο να πουλήσει νέες μετοχές της αξίας περίπου 2 δισεκατομμυρίων δολαρίων για να διατηρήσει ισορροπία στον ισολογισμό της (Morrow & Egan 2023). Οι επενδυτικοί οίκοι συμβούλεψαν τις εταιρείες να αποσύρουν τις καταθέσεις τους από την τράπεζα, το οποίο και έγινε, προκαλώντας μαζική φυγή καταθέσεων (bank run) και βυθίζοντας τη μετοχή της SVB. Εντός μόνον της επόμενης ημέρας μετά την ανακοίνωση (9 Μαρτίου) αποσύρθηκε από την SVB περίπου το 1/3 των καταθέσεων (42 δισεκατομμύρια δολάρια), ενώ οι 4 μεγαλύτερες τράπεζες των ΗΠΑ έχασαν εντός της ίδιας ημέρας 52 δισεκατομμύρια δολάρια της αξίας τους (Bella 2023).

---

¹ Η SVB ιδρύθηκε το 1983 και είχε ως πελάτες σχεδόν αποκλειστικά εταιρείες τεχνολογίας (παρείχε χρηματοδότηση σε περίπου τις μισές εταιρείες νεοφυών τεχνολογιών και υγείας των ΗΠΑ, Horowitz & Cooban 2023).

² Μία εβδομάδα μετά, στις 17 Μαρτίου, η εταιρεία SVB Financial Group, θυγατρική της οποίας είναι η SVB, με συνολικά περιουσιακά στοιχεία περίπου 9 δισεκατομμύρια δολάρια, κήρυξε πτώχευση (η SVB δεν αποτελεί μέρος της πτώχευσης, Helmore 2023).

Η Πολιτειακή κυβέρνηση της Καλιφόρνια – όπου εδράζεται η SVB – αποφάσισε στις 12 Μαρτίου να την κλείσει και να την θέσει υπό τον έλεγχο της Ομοσπονδιακής Εταιρείας Εγγύησης Καταθέσεων (Federal Deposit Insurance Corporation – FDIC, βλ. Επισκόπηση 1 παρακάτω)³, μετά τη σχετική έγκριση και του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ, η οποία και προχώρησε σε πρόσκληση προσφορών για την αγορά της (FDIC 2023a και 2023b, US Department of the Treasury 2023a). Έτσι, η SVB έγινε η δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα που κατέρρευσε στις ΗΠΑ μετά την κατάρρευση της Washington Mutual Bank με περιουσιακά στοιχεία περίπου 310 δισεκατομμυρίων δολαρίων, η οποία εν τέλει και εξαγοράστηκε από τη JPMorgan Chase για περίπου 2 δισεκατομμύρια δολάρια το Σεπτέμβριο του 2008, (FDIC 2008, Bella 2023)⁴. Εν τέλει, η SVB αγοράστηκε στις 26 Μαρτίου από την Citizens Bank & Trust Company, με την FDIC να υπολογίζει την επιβάρυνση της κατάρρευσης στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων στα περίπου 20 δισεκατομμύρια δολάρια (FDIC 2023e).

Τα προβλήματα φυγής καταθέσεων, όμως, δε σταμάτησαν εκεί, και μεταδόθηκαν στην Signature Bank⁵ της Νέας Υόρκης (29^η μεγαλύτερη τράπεζα των ΗΠΑ), με περίπου 40 υποκαταστήματα, περίπου 110 δισεκατομμύρια δολάρια σε περιουσιακά στοιχεία, και περίπου 90 δισεκατομμύρια δολάρια σε καταθέσεις (Federal Reserve 2022a, Gandel & Joshua 2023). Μετά το 2019, η τράπεζα επεκτάθηκε σε πολλούς πελάτες με κρυπτονομίσματα, έχοντας μάλιστα και σχετική αγωγή εναντίον της με τον ισχυρισμό ότι διευκόλυνε σημαντικά την απάτη της εταιρείας κρυπτονομισμάτων FTX μέσω της μεταφοράς, εν γνώσει της τράπεζας, καταθέσεων πελατών της FTX σε λογαριασμούς του αμοιβαίου κεφαλαίου αντιστάθμισης κινδύνου (hedge fund) Alameda, το οποίο ήταν συνδεδεμένο με την FTX και έχασε τις καταθέσεις των πελατών της (ήλθε, μάλιστα, στη δημοσιότητα έγγραφο από επενδυτή προς την FDIC τον Ιανουάριο του 2023, το οποίο προειδοποιούσε σχετικά με τις ανωτέρω συναλλαγές, Gandel & Joshua 2023).

---

³ Η FDIC ίδρυσε, σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές προβλέψεις (άρθρο 1821, παρ. m του Κώδικα των ΗΠΑ – US Code, US Office of the Law Revision Counsel 2023) αμέσως ένα νέο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (Deposit Insurance National Bank of Santa Clara) με σκοπό τη προστασία των καταθετών μέσω της μεταφοράς όλων των εγγυημένων καταθέσεων της SVB σε αυτό.

⁴ Η επενδυτική τράπεζα Bear Stearns που πολύ συχνά αναφέρεται, ήταν η πέμπτη μεγαλύτερη επενδυτική τράπεζα στις ΗΠΑ. Εν τέλει, η JPMorgan Chase αγόρασε και τις δύο τράπεζες, και αναγκάστηκε να πληρώσει τουλάχιστον 19 δισεκατομμύρια δολάρια σε πρόστιμα και συμβιβασμούς (Moyer 2018).

⁵ Η τράπεζα ιδρύθηκε το 2001 και εστίαζε τις υπηρεσίες της σε εξυπηρέτηση της αγοράς ακινήτων (μεσίτες, ιδιοκτήτες, κλπ., Gandel & Joshua 2023)

Σε συνέχεια της κατάρρευσής της SVB, αποτραβήχθηκαν μόνον στις 10 Μαρτίου από την Signature Bank 10 δισεκατομμύρια δολάρια σε καταθέσεις (Son 2023). Αυτό οδήγησε στην τρίτη μεγαλύτερη κατάρρευση τράπεζας στις ΗΠΑ, με την Πολιτειακή κυβέρνηση της Νέας Υόρκης να κλείνει και να θέτει υπό τον έλεγχο της FDIC⁶ την τράπεζα την ίδια ημέρα (12 Μαρτίου) και με την ίδια διαδικασία όπως με την SVB (FDIC 2023c). Η τράπεζα αγοράστηκε μερικές ημέρες αργότερα, στις 20 Μαρτίου, από την Flagstar Bank, National Association, θυγατρική της New York Community Bancorp, Inc., με την FDIC να υπολογίζει την επιβάρυνση της κατάρρευσης στα περίπου 2.5 δισεκατομμύρια δολάρια (FDIC 2023d).

Με ήδη δύο καταρρεύσεις τραπεζών, και τρίτη τράπεζα – η First Republic Bank, η 14^η μεγαλύτερη τράπεζα των ΗΠΑ που ιδρύθηκε το 1985 με πελάτες κυρίως υψηλών εισοδημάτων και έδρα στην Καλιφόρνια (Σαν Φρανσίσκο) όπως και η SVB – άρχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα (η μετοχή της τράπεζας είχε πτώση 70% μετά την ανακοίνωση σχετικά με την SVB, Federal Reserve 2022a, Son 2023, Rushe 2023). Τα προβλήματα προέκυψαν παρά την άμεση συμφωνία με τη JPMorgan Chase & Co. για παροχή άνω των 70 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε ρευστότητα στις 12 Μαρτίου, λόγω ομοιότητας με την SVB, πελατολογίου υψηλού εισοδήματος με γνώσεις και δυνατότητα άμεσης μετακίνησης καταθέσεων, υψηλού ποσοστού μη εγγυημένων καταθέσεων (2/3 των καταθέσεων ήταν άνω των 250.000 δολαρίων), και υψηλού δείκτη δανείων-προς-καταθέσεις (111%). Με στόχο την αποτροπή μιας εκτεταμένης τραπεζικής κρίσης, και μετά από συναντήσεις μεταξύ τραπεζικών στελεχών αλλά και με την Υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ, ανακοινώθηκε στις 16 Μαρτίου η απευθείας κατάθεση στη First Republic Bank 30 δισεκατομμυρίων δολαρίων από 11 τράπεζες⁷ (Barr 2023, Egan et al. 2023, US Department of the Treasury 2023b).

Τα προβλήματα πέρασαν και στην Ευρώπη. Στις 15 Μαρτίου η Ελβετική τράπεζα Credit Suisse – η 17^η μεγαλύτερη τράπεζα δανείων στην Ευρώπη με, όμως, αρκετά προβληματικό παρελθόν⁸ – αντιμετώπισε παρόμοια προβλήματα (την ίδια ημέρα η μετοχή της είχε πτώση

---

⁶ Αντιστοίχως με την περίπτωση της SVB, η FDIC ίδρυσε ένα νέο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (Signature Bridge Bank, N.A) με σκοπό τη προστασία των καταθετών μέσω της μεταφοράς όλων των εγγυημένων καταθέσεων της SVB σε αυτό.

⁷ Οι JPMorgan, Citigroup Inc., Bank of America Corp., και Wells Fargo & Co. συνεισέφεραν 5 δισεκατομμύρια δολάρια η κάθε μία, οι Morgan Stanley και Goldman Sachs Group Inc. 2.5 δισεκατομμύρια δολάρια η κάθε μία, και άλλες 5 τράπεζες 1 δισεκατομμύρια δολάρια η μία.

⁸ Μεταξύ άλλων, η τράπεζα είχε κατηγορηθεί το 2014 από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ για φοροδιαφυγή, συμφωνώντας να καταβάλει 1.8 δισεκατομμύρια δολάρια σε πρόστιμα (Resnikoff 2014). Τα τελευταία δύο έτη ενεπλάκει στην υπόθεση των ‘δανείων τόνου’ της Μοζαμβίκης, με επιβολή σχετικού προστίμου 350 εκατομμυρίων Αγγλικών λιρών (Makortoff & Wearden 2023, Hanlon 2017, Makortoff 2021).

30%), μεταξύ άλλων και λόγω του γεγονότος ότι ο μεγαλύτερος μέτοχος της τράπεζας, η Σαουδική Saudi National Bank, δήλωσε ότι δεν θα ενίσχυε την τράπεζα επιπλέον του ποσοστού συμμετοχής της 10%, λόγω κανονιστικών περιορισμών (Makortoff & Wearden 2023, Makortoff & Pegg 2022). Την ίδια ημέρα η Ελβετική Αρχή Εποπτείας Χρηματαγορών (Swiss Financial Market Supervisory Authority – FINMA)⁹ και η Ελβετική Κεντρική Τράπεζα (Schweizerische Nationalbank – SNB)¹⁰ ανακοίνωσαν ότι η Credit Suisse πληροί τα κανονιστικά όρια κεφαλαίου και ρευστότητας, αλλά, εάν χρειαστεί, η SNB θα παράσχει περαιτέρω ρευστότητα στην τράπεζα (FINMA 2023a). Την αμέσως επόμενη ημέρα (16 Μαρτίου), η Credit Suisse χρησιμοποίησε την ανωτέρω δυνατότητα για έως 50 δισεκατομμύρια ελβετικά φράγκα (περίπου 54 δισεκατομμύρια δολάρια), χωρίς όμως αυτό να σταματήσει την κατάρρευση της τράπεζας (Credit Suisse 2023, Thompson 2023).

Μερικές ημέρες αργότερα, στις 19 Μαρτίου, η Union de Banques Suisses (UBS), η μεγαλύτερη τράπεζα της Ελβετίας και μία από τις μεγαλύτερες στον κόσμο, ανακοίνωσε την αγορά της Credit Suisse (για 3 δισεκατομμύρια Ελβετικά φράγκα – περίπου 3.3 δισεκατομμύρια δολάρια), με την υποστήριξη της Ελβετικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης, της FINMA και της SNB, η τελευταία εκ των οποίων παρείχε τη δυνατότητα στις δύο τράπεζες να λάβουν δάνειο ρευστότητας έως 100 δισεκατομμύρια ελβετικά φράγκα (περίπου 110 δισεκατομμύρια δολάρια) προς διευκόλυνση της εξαγοράς (Massoudiet al. 2023, UBS 2023, Halftermeyer et al. 2023, SNB 2023). Η κίνηση χαιρέτισθηκε, μεταξύ άλλων, και από την Υπουργό Οικονομικών και τον Πρόεδρο της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ (Ομοσπονδιακό Αποθεματικό Σύστημα, Federal Reserve System – Fed, βλ. Επισκόπηση 2 παρακάτω), ως προωθούσα την χρηματοπιστωτική σταθερότητα (US Department of the Treasury 2023c).

Την ίδια ημέρα (19 Μαρτίου), οι μεγαλύτερες κεντρικές τράπεζες του κόσμου – του Καναδά, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιαπωνίας, των ΗΠΑ, της Ελβετίας, και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ, βλ. Επισκόπηση 3 παρακάτω) – ανακοίνωσαν την ενίσχυση παροχής ρευστότητας Αμερικανικών δολαρίων στην αγορά (σε συνέχεια μονιμοποίησης συνεργασίας στη χρήση κοινών χρηματοπιστωτικών εργαλείων τον Οκτώβριο του 2013), με σκοπό την αποτροπή περαιτέρω πιέσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα (Federal Reserve 2013 και 2023a).

---

⁹ Η Αρχή ιδρύθηκε το 2009 με το νόμο περί εποπτείας των χρηματοπιστωτικών αγορών (Financial Market Supervision Act), από την ενοποίηση τριών θεσμών: Swiss Federal Banking Commission (SFBC), Federal Office of Private Insurance (FOPI), Anti-Money Laundering Control Authority (AMLCO, Swiss Confederation 2007, FINMA 2023b).

¹⁰ Ιδρύθηκε το 1907, και βασίζεται πρωτίστως στο άρθρο 99 του Ομοσπονδιακού Συντάγματος της Ελβετίας (Swiss National Bank 2023a και 2023b).

Επισκόπηση 1: Εγγύηση καταθέσεων στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα.

Στις ΗΠΑ, η Ομοσπονδιακή Εταιρεία Εγγύησης Καταθέσεων των ΗΠΑ (Federal Deposit Insurance Corporation – FDIC) ιδρύθηκε ως ανεξάρτητος κρατικός φορέας το 1933 με σκοπό την εγγύηση καταθέσεων και την ελαχιστοποίηση οικονομικών ταραχών μετά από κατάρρευση τραπεζών. Υπήρχαν ήδη από το 1829 νομοθετικές προβλέψεις για την εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων σε Πολιτειακό επίπεδο, με πρώτη την Πολιτεία της Νέας Υόρκης¹¹. Σε συνέχεια της οικονομικής κρίσης της δεκαετίας του 1930, η οποία οδήγησε στην κατάρρευση περίπου 9.000 τραπεζών και στην απώλεια καταθέσεων ύψους περίπου 1.3 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ιδρύθηκε η FDIC με το Νόμο περί Τραπεζών του 1933 (Banking Act of 1933, FDIC 1984, 3-4, Federal Reserve Bank of New York 1933).

Πλέον η σχετική νομοθεσία έχει ενσωματωθεί στον κεφάλαιο 16 (άρθρα 1811 έως 1835a) του Κώδικα των ΗΠΑ και προβλέπει την εγγύηση καταθέσεων έως 250.000 δολάρια εκάστης (US Office of the Law Revision Counsel 2023). Για την εγγύηση καταθέσεων, η FDIC έχει ιδρύσει το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων (Deposit Insurance Fund – DIF), τα έσοδα του οποίου δεν προέρχονται από το κράτος, αλλά από ασφάλιστρα που καταβάλουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι ασφαλισμένα από το FDIC και από τόκους επενδύσεων του FDIC σε κρατικά χρεόγραφα των ΗΠΑ (FDIC 2021). Συνολικά ασφαλισμένα από το FDIC είναι περίπου 4.700 ιδρύματα με συνολικές καταθέσεις περίπου 20 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (FDIC 2023f). Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (έως 31 Δεκεμβρίου 2022), οι πόροι το DIF της FDIC ανερχόταν στα περίπου 128 δισεκατομμύρια δολάρια (FDIC 2023g).

Όσον αφορά στην Ελλάδα, το αντίστοιχο όργανο είναι το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), το οποίο αρχικά ιδρύθηκε το 1995 ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) με την επωνυμία ‘Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων’ με το άρθρο 41 κ.ε. του Ν. 2324/1995, σε συνέχεια της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 94/19/ΕΟΚ¹². Το Ταμείο, στο οποίο συμμετείχαν υποχρεωτικά όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, αρχικά εγγυόταν μόνον καταθέσεις έως 20.000 ευρώ (το ελάχιστο δυνατό σύμφωνα με την Οδηγία), είχε ιδρυτικό κεφάλαιο 3.000.000 δραχμές (περίπου 9.000 ευρώ), το οποίο κατέβαλαν η Τράπεζα της Ελλάδος (6/10) και η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (4/10), και, ομοίως με το FDIC, τα έσοδα του προέρχονταν όχι από τον κρατικό προϋπολογισμό αλλά, πρωτίστως, από ετήσιες τακτικές εισφορές των συμμετεχόντων ιδρυμάτων (Hellenic Republic 1995, EP & CEU. 1994).

Στις αρχές της οικονομικής κρίσης του 2008, το Ταμείο μετατράπηκε στο ΤΕΚΕ με το Κεφάλαιο Α΄ του Ν. 3746/2009, περιλαμβάνοντας δυνατότητα αποζημίωσης και επενδυτών πιστωτικών ιδρυμάτων. Το ιδρυτικό κεφάλαιο ορίστηκε σε περίπου 9.000.000 ευρώ και καλύφθηκε από τους ίδιους προαναφερθέντες φορείς με την ίδια αναλογία. Ομοίως καθορίστηκαν και οι πηγές των εσόδων του, ενώ τα καλυπτόμενα ποσά ορίστηκαν στα έως 100.000 ευρώ για καταθέσεις και έως 30.000 για επενδυτικές υπηρεσίες (Hellenic Republic 2009). Το ΤΕΚΕ έχει υπό τη δικαιοδοσία του 15 πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, και, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, καταθέσεις περίπου 129 δισεκατομμυρίων ευρώ υπό την εγγύηση του με το περίπου 99% αυτών να είναι έως 100.000 ευρώ. Οι πόροι για την κάλυψη καταθέσεων διαμορφώθηκαν το 2021 σε περίπου 4 δισεκατομμύρια ευρώ (Hellenic Deposit & Investment Guarantee Fund. 2023).

¹¹ Η έμπνευση του προγράμματος, το οποίο σχεδιάστηκε από τον επιχειρηματία Joshua Forman, υπήρξαν οι κανόνες που ίσχυαν για τους Αμερικανούς επιχειρηματίες που εμπορεύονταν με αλλοδαπούς να είναι εγγυητές ο ένας για το χρέος του άλλου (FDIC 1984, 13-4).

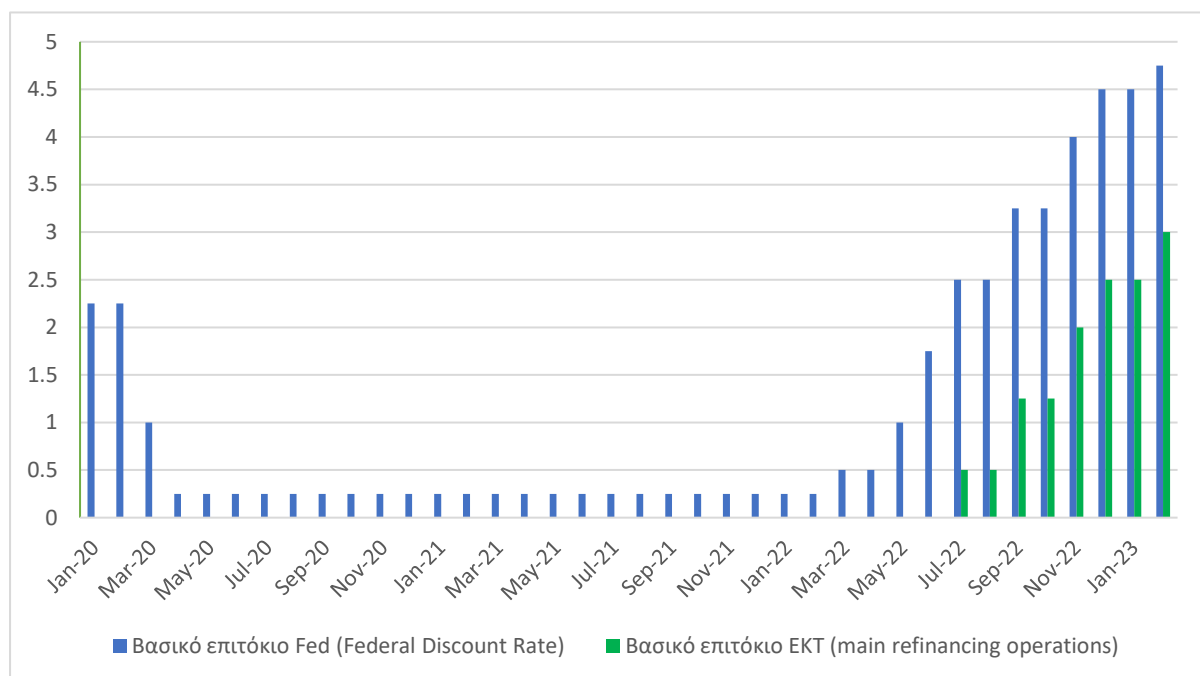
¹² Η Οδηγία 2009/14/ΕΚ τροποποίησε την Οδηγία 94/19/ΕΟΚ, μεταξύ άλλων αυξάνοντας το καλυπτόμενο όριο καταθέσεων στα 100.000 ευρώ, ενώ το συνολικό πλαίσιο εγγύησης καταθέσεων αναμορφώθηκε με την Οδηγία 2014/49/ΕΕ, η οποία αντικατέστησε της ανωτέρω δύο Οδηγίες και ισχύει έως σήμερα (EP & CEU 2009 και 2014). Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 4335/2015 (Hellenic Republic 2015).

Πιθανές ευρύτερες αιτίες

Επιτόκια κεντρικών τραπεζών

Αν και συνεισέφεραν πολλοί παράγοντες στις καταρρεύσεις των προαναφερθέντων τραπεζών, ένας βασικός λόγος υπήρξε η τάχιστα αύξηση των επιτοκίων από την Fed και την ΕΚΤ μετά από μία μεγάλη περίοδο ιδιαίτερα χαμηλών επιτοκίων, κυρίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας (Siegel 2023, Dimos 2023). Όσον αφορά στη Fed, ενώ στις αρχές Μαρτίου 2020 το βασικό επιτόκιο (Federal Discount Rate) είχε ορισθεί στο 1.75%, αποφασίσθηκε η μείωση του σε 0.25% στις 16 Μαρτίου (μείωση κατά περίπου 86%), λόγω της ενδιάμεσης (11 Μαρτίου) ανακήρυξης της ασθένειας COVID-19 ως πανδημίας από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Federal Reserve 2020, WHO 2020). Το επιτόκιο διατηρήθηκε στο ίδιο σημείο για τα επόμενα 2 έτη, και άρχισε να αυξάνεται δραματικά εντός του 2022: εντός μόλις 10 μηνών (Μάιος 2022 έως Φεβρουάριος 2023), αυξήθηκε κατά περίπου 850%, από 0.5% σε 4.75%. Όσον αφορά, δε, στην ΕΚΤ, το βασικό επιτόκιο (main refinancing operations) ήταν 0% ή σχεδόν 0% για 2.5 έτη από τον Ιανουάριο 2020 έως τον Ιούλιο του 2022, οπότε και εντός μόλις 8 μηνών αυξήθηκε κατά περίπου 300% σε 3.0% έως το Φεβρουάριο 2023. Τα δεδομένα απεικονίζονται στο παρακάτω Γράφημα 1.

Γράφημα 1: Βασικά επιτόκια (σε %) Fed και ΕΚΤ, Ιανουάριος 2020 – Φεβρουάριος 2023¹³.

Η ανωτέρω δραστική αύξηση των επιτοκίων είχε αρνητικές συνέπειες για τις τράπεζες (Silber 2023). Παραδείγματος χάριν, η SVB είχε επενδύσει σημαντικά σε ομόλογα μακρά διαρκείας

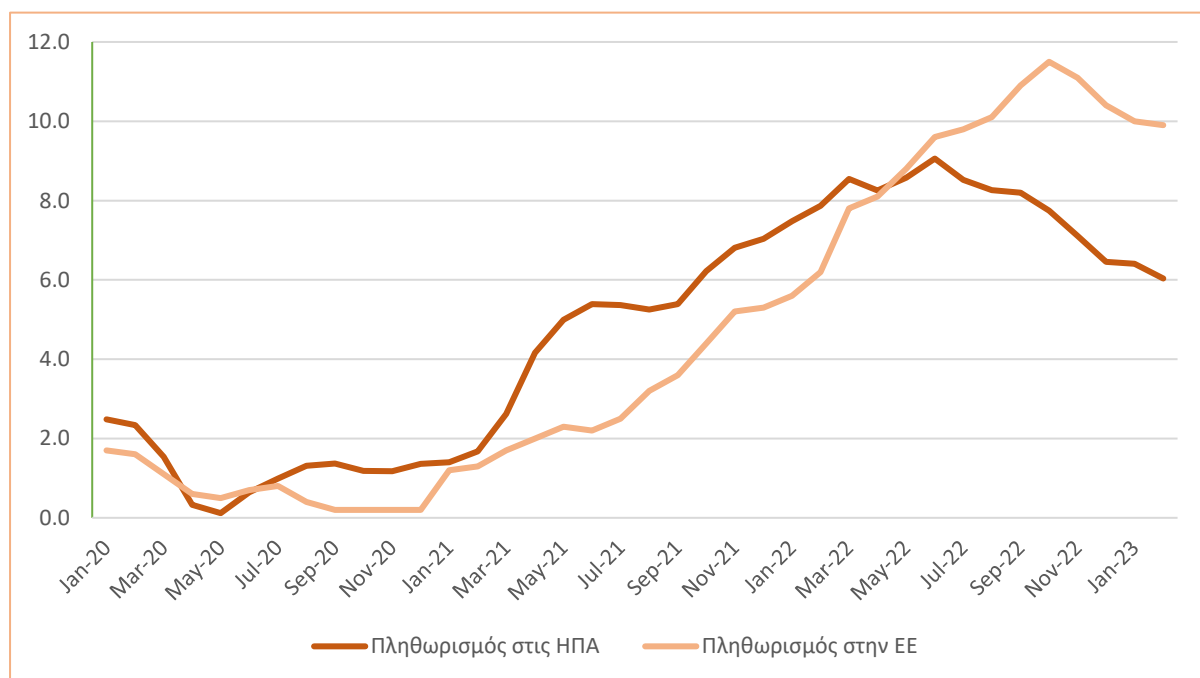
¹³ Συνδυασμός από το συγγραφέα δεδομένων από Federal Reserve 2023b και ECB 2023a.

(π.χ. ομόλογα την ΗΠΑ 10ετούς διάρκειας, Smith 2023), με το ύψος της επένδυσης να ανέρχεται, σύμφωνα με αναφορές στον τύπο, στα 91 δισεκατομμύρια δολάρια (Escande 2023). Η αύξηση μείωσε σημαντικά την αξία αυτών των ομολόγων που είχαν αγορασθεί – και συνεπώς συνδέονταν – με τα προηγούμενα, χαμηλότερα επιτόκια, δίχως η απώλεια αυτή να εμφανίζεται στις στους απολογισμούς της τράπεζας: η τράπεζα είχε, στη ουσία, μικρότερη αξία περιουσιακών στοιχείων από τη δηλωθείσα (Dimos 2023). Η πώληση των ομολόγων αυτών προ της λήξεως τους επέφερε σημαντικές οικονομικές απώλειες, δεδομένης της μείωσης της αξίας των ομολόγων αλλά και της πιθανής ανάγκης περαιτέρω μείωσης της τιμής πώλησης, δεδομένου ότι νέα ομόλογα (με αυξημένα επιτόκια) είχαν πολύ καλύτερη απόδοση και άρα ήταν πιο ελκυστικά. Συνεπώς, υπήρξε απώλεια όχι μόνον μεγάλου μέρους του κέρδους των ομολόγων αυτών, αλλά απώλεια ακόμη και της αξίας που είχε αρχικώς καταβάλει η τράπεζα για την αγορά τους.

Βασικό επιχείρημα της ΕΚΤ και της Fed για την αύξηση των επιτοκίων είναι η ανάγκη μείωσης του αρκετά αυξημένου πληθωρισμού που ακολούθησε την πολιτική εξαιρετικά χαμηλών επιτοκίων κατά τη διάρκεια της πανδημίας (π.χ., ECB 2023b, Horsley 2023, Federal Reserve Bank of Cleveland 2023). Στο κάτωθι Γράφημα 2 παρουσιάζονται ο πληθωρισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και στις ΗΠΑ για το ίδιο χρονικό διάστημα (Ιανουάριος 2020 – Φεβρουάριος 2023).

Γράφημα 2: Πληθωρισμός (Δείκτης Τιμών Καταναλωτή) σε % στην ΕΕ και στις ΗΠΑ, Ιανουάριος 2020 – Φεβρουάριος 2023¹⁴.

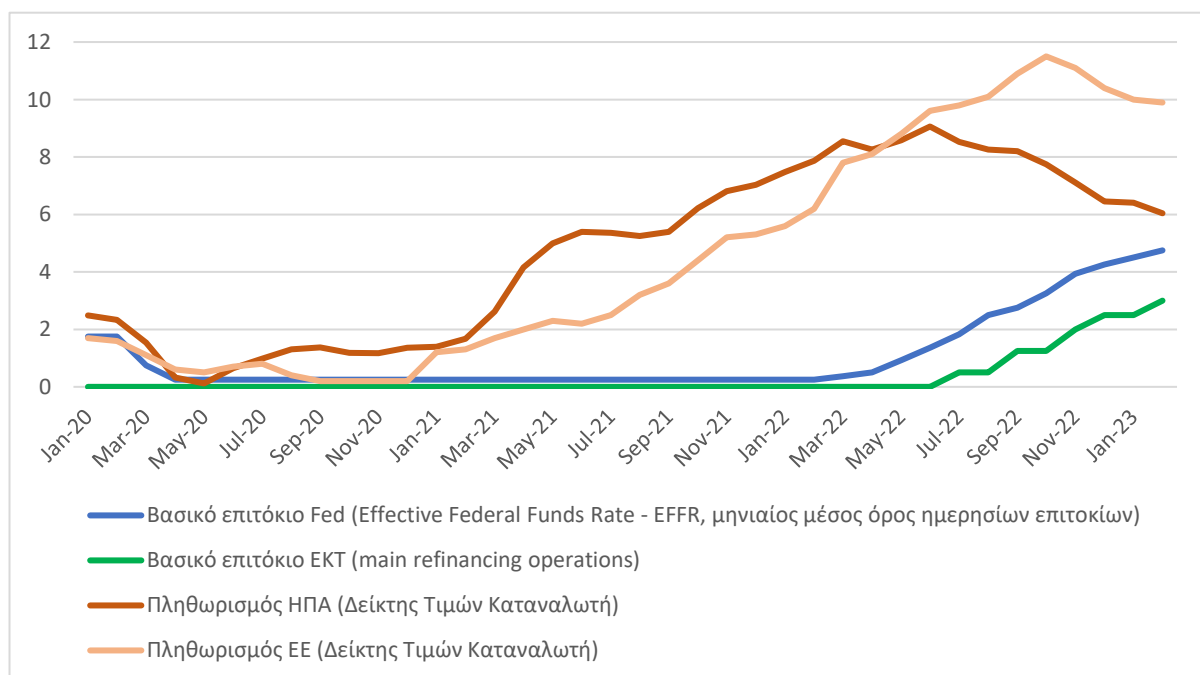

¹⁴ Γραφική απεικόνιση του συγγραφέα από OECD 2023.

Τα σχετικά στοιχεία όντως δείχνουν παρόμοια αύξηση του πληθωρισμού στην ΕΕ και στις ΗΠΑ. Στις ΗΠΑ, η αύξηση άρχισε από τον Απρίλιο 2021, οπότε και ο πληθωρισμός, ο οποίος εντός του προηγούμενου περίπου ενός έτους είχε παραμείνει μικρότερος ή ίσος του 2.5%, αυξήθηκε σε 4.2%. Από εκεί και έπειτα, η πορεία του υπήρξε ανοδική, με αύξηση μίας ποσοστιαίας μονάδας κάθε περίπου δύο με τέσσερις μήνες, φθάνοντας στο μέγιστο 9.1% τον Ιούνιο 2022 (αύξηση περίπου 70% εντός ενός έτους). Έπειτα είχε καθοδική πορεία, παραμένοντας όμως άνω του 8% έως το Σεπτέμβριο 2022, άνω του 7% έως το Νοέμβριο 2022, και άνω του 6% έως το Φεβρουάριο 2023.

Αντίστοιχη ήταν η πορεία του πληθωρισμού και στην ΕΕ, με την αρχική σημαντική αύξηση (28%) να προκύπτει λίγο αργότερα από τις ΗΠΑ, μεταξύ Ιουνίου και Ιουλίου 2021 (από 2.5% σε 3.2%), ενώ για το προηγούμενο 1.5 έτος ο πληθωρισμός είχε κινηθεί έως 2.5% (μάλιστα, για σχεδόν 1 έτος, κάτω του 1%). Η αύξηση είχε ρυθμό μίας ποσοστιαίας μονάδα ανά έναν με τρεις μήνες, φθάνοντας άνω του 10% τον Αύγουστο 2022 (αύξηση περίπου 215% εντός ενός έτους), άνω του 11% τον Οκτώβριο και Νοέμβριο 2022, και επιστρέφοντας περίπου στο 10% το διάστημα Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2023. Στο Γράφημα 3, παρουσιάζονται συνδυαστικά σε γραμμική απεικόνιση οι πορείες των βασικών επιτοκίων και του πληθωρισμού στις ΗΠΑ και στην ΕΕ, στην οποία φαίνεται όντως, μετά τις σημαντικές αυξήσεις στα επιτόκια των δύο κεντρικών τραπεζών, να αρχίζει πτώση του πληθωρισμού.

Γράφημα 3: Βασικά επιτόκια Fed και ΕΚΤ, και πληθωρισμός σε ΕΕ και ΗΠΑ, Ιανουάριος 2020 – Φεβρουάριος 2023¹⁵.

¹⁵ Γραφική απεικόνιση από το συγγραφέα δεδομένων από τις προαναφερθείσες πηγές.

Επισκόπηση 2: Ομοσπονδιακό Αποθεματικό Σύστημα των ΗΠΑ (Federal Reserve System)

Η κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ είναι το Ομοσπονδιακό Αποθεματικό Σύστημα (Federal Reserve System – Fed), το οποίο δημιουργήθηκε το 1913 με το νόμο Federal Reserve Act και αποτελεί πλέον μέρος του Κώδικα των ΗΠΑ (άρθρα 221 έως 522, US Office of the Law Revision Counsel 2023, US 1913). Η Fed κυρίως χαράσσει τη νομισματική πολιτική των ΗΠΑ μέσω Συναλλαγών Ανοικτής Αγοράς (Open Market Operations, Federal Reserve 2023c), ήτοι αγοροπωλησίες χρεογράφων, κλπ., μέσω ορισμού του επιτοκίου δανεισμού των ιδιωτικών τραπεζών από τη Fed (federal discount rate), και μέσω ορισμού των απαιτούμενων αποθεματικών που οφείλουν να διατηρούν οι τράπεζες. Αποτελείται από 3 πυλώνες (Federal Reserve 2021, 7-12):

- από το 7μελές Ομοσπονδιακό Συμβούλιο Διοικητών (Federal Reserve Board of Governors), τα μέλη του οποίου προτείνονται από τον Πρόεδρο και διορίζονται από τη Γερουσία για θητεία 14 ετών (ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος διορίζονται με την ίδια διαδικασία αλλά για θητεία 4 ετών), το οποίο έχει το αποκλειστικό δικαίωμα έκδοσης του δολαρίου (Federal Reserve 2022b)¹⁶, και αναλαμβάνει την εποπτεία των ανεξάρτητων περιφερειακών τραπεζών και, μαζί με αυτές, και συγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και δραστηριοτήτων,
- από τις 12 ανεξάρτητες περιφερειακές κεντρικές τράπεζες (Federal Reserve Banks), οι οποίες έχουν η κάθε μία 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο (6 μέλη εκλέγονται από τις ιδιωτικές τράπεζες που είναι μέλη και 3 μέλη ορίζονται από το Συμβούλιο Διοικητών), οι οποίες εποπτεύουν τις ιδιωτικές τράπεζες των Πολιτειών εντός της περιφέρειας τους, διεξάγουν χρηματοπιστωτικές εργασίες, και συλλέγουν δεδομένα για προσαρμογή της νομισματικής πολιτικής,
- από την Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς (Federal Open Market Committee), η οποία αποτελείται από τα 7 μέλη του Συμβουλίου Διοικητών, τον Πρόεδρο της περιφερειακής κεντρικής τράπεζας της Νέας Υόρκης (Federal Reserve Bank of New York), όλοι εκ των οποίων έχουν μόνιμο δικαίωμα ψήφου (ECB 2023c), και από 4 εκ των Προέδρων των υπόλοιπων περιφερειακών κεντρικών τραπεζών για μονοετείς θητείες¹⁷, και είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με τους νομοθετικά προβλεπόμενους στόχους.

Η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς είναι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή Συναλλαγών Ανοικτής Αγοράς, ενώ το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο Διοικητών και η Fed εν γένει είναι υπεύθυνοι για τον ορισμό του επιτοκίου δανεισμού και των απαιτούμενων αποθεματικών που οφείλουν να διατηρούν οι ιδιωτικές τράπεζες (Federal Reserve 2023c).

Το Σύστημα έχει τρεις νομοθετικά προβλεπόμενους στόχους (τέθηκαν αναλυτικότερα με την αναθεώρηση του Federal Reserve Act το 1977), τους οποίους οφείλουν να προωθούν το Συμβούλιο και η Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς: μέγιστη εργασιακή απασχόληση, σταθερές τιμές (πληθωρισμός), και μετρίου ύψους μακροπρόθεσμα επιτόκια (maximum employment, stable prices, and moderate long-term interest rates). Δεδομένου ότι τα μακροπρόθεσμα επιτόκια παραμένουν μετρίου ύψους σε μία σταθερή οικονομία με χαμηλό αναμενόμενο πληθωρισμό, οι 3 στόχοι συνήθως αναφέρονται ως διπλή εντολή: μέγιστη απασχόληση και σταθερότητα τιμών.

¹⁶ Π.χ. για το 2023, το Συμβούλιο παρήγγειλε στο Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ την έκδοση 4.5 – 8.6 δισεκατομμυρίων νομισμάτων, συνολικής αξίας 166.5 – 190.5 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

¹⁷ Η επιλογή διεξάγεται εκ περιτροπής για τον Πρόεδρο 1 περιφερειακής κεντρικής τράπεζας από κάθε ένα εκ των παρακάτω τεσσάρων ομάδων: Βοστώνη, Φιλαδέλφεια και Ρίτσμοντ, Κλίβελαντ και Σικάγο, Άτλαντα, Σεντ Λούις, και Ντάλας, Μινεάπολις, Κάνσας Σίτι, και Σαν Φρανσίσκο (Federal Reserve 2023c).

Επισκόπηση 3: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι η κεντρική τράπεζα της Ευρωζώνης¹⁸ και ένα εκ των επτά θεσμικών οργάνων της ΕΕ, έχοντας την αποκλειστική αρμοδιότητα έκδοσης του νομίσματος του Ευρώ, και ως στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών μέσω νομισματικής πολιτικής. Διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο¹⁹ το οποίο αποτελείται από την βμελή (με δετή θητεία) Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, και από τους 20 διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωζώνης (EU 2016, 167-8 και 230-237, ECB 2023c).

Η ΕΚΤ σχεδιάστηκε ως μέρος του Σταδίου 3 της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE, Economic and Monetary Union – EMU) της ΕΕ, το οποίο, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει την οριστική σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (European System of Central Banks – ESCB), την εισαγωγή του Ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, και την εφαρμογή δεσμευτικών κανόνων όσον αφορά τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών (έλλειμμα, χρέος, κλπ., Delors et al. 1989, 30-36). Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, πλην της Δανίας²⁰, είναι υποχρεωμένα να συμμετάσχουν κάποια στιγμή στην Ευρωζώνη (ECB 2022, 3 και 2023d), μόνον όμως μετά από θετική εισήγηση και διαπίστωση τήρησης του κοινοτικού κεκτημένου (acquis Communautaire, EC 2023a)²¹ και, κυρίως για την ONE, των κριτηρίων σύγκλισης (convergence criteria, τα σημαντικότερα εκ των οποίων είναι τα όρια 3% για το έλλειμμα και 60% για το χρέος των κρατών μελών, EC 2023b)²² από την ΕΚΤ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνέχεια περιοδικών αξιολογήσεων τους (π.χ., ECB 2022)²³.

¹⁸ Μαζί με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της Ευρωζώνης συγκροτούν το Ευρωσύστημα, ενώ μαζί με τις εθνικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της ΕΕ συγκροτούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

¹⁹ Στο Διοικητικό Συμβούλιο υπάρχει ομαδικό σύστημα ψηφοφορίας για τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της Ευρωζώνης: οι Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, και Ολλανδία μοιράζονται 4 δικαιώματα ψήφου, ενώ τα υπόλοιπα 15 κράτη μέλη της Ευρωζώνης μοιράζονται 11 δικαιώματα ψήφου. Τα δικαιώματα ψήφου ασκούνται από τους Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών εκ περιτροπής σε μηνιαία βάση. Τα 6 μέλη της εκτελεστικής Επιτροπής έχουν μόνιμες ψήφους (ECB 2023c).

²⁰ Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο (αριθ. 16) των Συνθηκών της ΕΕ σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία, η Δανία εξαιρείται από την αυτόματη μετάβαση στο Στάδιο 3 της ONE εν αναμονή της ικανοποίησης σχετικών εθνικών νομοθετικών διατάξεων (δημοψήφισμα, EU 2016, 287).

²¹ Οι βασικές θεμελιώδεις αρχές, νόμοι, κ.λπ. της ΕΕ σχετικά με ένα μεγάλο εύρος τομέων πολιτικής, που αποτελείται από 35 κεφάλαια (EC 2023c).

²² Υπάρχουν 4 κριτήρια σύγκλισης: Σταθερότητα τιμών (Δείκτης Τιμών Καταναλωτή/Πληθωρισμός έως 1,5% υψηλότερος του ποσοστού που έχουν τα 3 κράτη μέλη της Ευρωζώνης με τις καλύτερες επιδόσεις), Υγιά (δημόσιο έλλειμμα κάτω του 3% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος – ΑΕΠ) και βιώσιμα (κρατικό χρέος κάτω του 60% του ΑΕΠ) δημόσια οικονομικά, Ανθεκτικότητα σύγκλισης (μακροπρόθεσμα επιτόκια έως 2% υψηλότερα του επιτοκίου των 3 κρατών μελών της Ευρωζώνης με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών), και Συναλλαγματική σταθερότητα (συμμετοχή στο Μηχανισμό Συναλλαγματικής Ισοτιμίας II, Exchange Rate Mechanism II – ERM II χωρίς σοβαρές κρίσεις για άνω των 2 ετών, EU 2016, 99-102, 180-9, 279-282).

²³ Άρθρο 140 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (EU 2016, 108-110).

Αλλαγή νομοθεσίας στις ΗΠΑ

Πέραν των προαναφερθέντων, σημαντικό ρόλο κυρίως στη δυνατότητα αντίληψης από το χρηματοπιστωτικό και δημόσιο τομέα των προβλημάτων των Αμερικανικών τραπεζών, διαδραμάτισε και η αλλαγή της σχετικής νομοθεσίας στις ΗΠΑ. Μετά την κρίση του 2008, σε συνέχεια πρότασης της τότε Αμερικανικής κυβέρνησης και του Προέδρου Μπαράκ Ομπάμα, υιοθετήθηκε το 2010 από το Κογκρέσο ο Νόμος Dodd-Frank (Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, ο οποίος έχει πλέον ενσωματωθεί στο Κεφάλαιο 53 του Κώδικα των ΗΠΑ, US Department of the Treasury 2009, US Office of the Law Revision Counsel 2023, US 2009). Ο Νόμος περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος σημαντικών μεταρρυθμίσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα με σκοπό την αποτροπή και αποφυγή όμοιων κρίσεων όπως του 2008. Μεταξύ άλλων, προέβλεπε (π.χ., άρθρα 116, 165) την αυστηροποίηση παρακολούθησης (π.χ. stress tests) και την ισχυροποίηση κανόνων και προτύπων για συστημικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία ορίζονται αυτά τα οποία έχουν συνολικά περιουσιακά στοιχεία τουλάχιστον 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων (Federal Reserve 2016, US 2009).

Όμως, το 2018, επί Προεδρίας Ντόναλντ Τράμπ, με την υποστήριξη των Ρεπουμπλικανών αλλά και αρκετών Δημοκρατικών του Κογκρέσου (17 υπέρ και 31 κατά στη Γερουσία, 33 υπέρ και 158 κατά στη Βουλή των Αντιπροσώπων, Dale 2023), υιοθετήθηκε ο Νόμος για την Οικονομική Ανάκαμψη και την Προστασία των Καταναλωτών (Economic Growth, Regulatory Relief, and Consumer Protection Act, US 2018). Ο Νόμος αυτός, μεταξύ άλλων, τροποποίησε (άρθρο 401) τον Νόμο Dodd-Frank, αυξάνοντας το ελάχιστο όριο περιουσιακών στοιχείων για χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται αυτομάτως σε αυξημένη επιτήρηση λόγω της συστημικής σημασίας τους από 50 σε 250 δισεκατομμύρια δολάρια. Προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής, κατά περίπτωση, αυξημένου ελέγχου και προτύπων και σε έτερα ιδρύματα μετά από απόφαση της Fed, αλλά, πάλι, με περιουσιακά στοιχεία τουλάχιστον 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ήτοι το διπλάσιο από το προβλεπόμενο όριο με τον Νόμο Dodd-Frank. Ακόμη και σε αυτήν την περίπτωση (ιδρύματα με περιουσιακά στοιχεία από 100 έως 250 δισεκατομμύρια δολάρια), η επιβολή αυστηρότερων προτύπων και κανόνων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της Fed. Τα ανωτέρω σηματοδότησαν μία απορρύθμιση (deregulation) του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Και η SVB και η Signature Bank είχαν περιουσιακά στοιχεία άνω των 100 δισεκατομμυρίων (μάλιστα η SVB άνω των 200 δισεκατομμυρίων), χωρίς όμως να πληρούν το όριο των 250 δισεκατομμυρίων που επιβλήθηκε με την προαναφερθείσα τροποποίηση. Συνεπώς, παρά το συστημικό μέγεθος τους (το Δεκέμβριο του 2022 η SVB είχε περίπου 175 δισεκατομμύρια δολάρια μόνον σε συνολικές καταθέσεις), οι τράπεζες αυτές δεν υπόκειντο σε αυξημένη

επιτήρηση από τη Fed, με τη διεξαγωγή περιοδικών αξιολογήσεων, συχνότερων αναφορών οικονομικών στοιχείων με μεγαλύτερο εύρος, κλπ. Παρ' ότι δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί εάν, με την επιβολή των ανωτέρω υπό το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο, θα είχε αποφευχθεί η κατάρρευση τους, θα είχε υπήρχε σίγουρα πολύ καλύτερη ενημέρωση και πρόβλεψη και, συνεπώς, και αποτελεσματικότερη προετοιμασία των θεσμικών φορέων αλλά και έτερων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η κρίση του 2008

Παρά το γεγονός ότι οι τράπεζες που κατέρρευσαν υπήρξαν συστημικού βεληνεκούς, υπάρχουν σημαντικές διαφορές με την κρίση του 2008 που οδήγησε σε μία παγκόσμια οικονομική κρίση. Η κρίση του 2008 ξεκίνησε σχεδόν αποκλειστικά εξ αιτίας της υπερέκθεσης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στις ΗΠΑ αλλά και στο Ηνωμένο Βασίλειο (π.χ. η απόκτηση κυριότητας από το Υπουργείο Οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου της Northern Rock, του 5ου μεγαλύτερου πιστωτή υποθηκών) στην αγορά χρεογράφων περιουσιακών στοιχείων (Asset-Backed Securities), και κυρίως υποθηκών (Federal Reserve Bank of St. Louis 2014). Η δραματική αύξηση ζήτησης υποθηκών για αγορά ακινήτων τη δεκαετία του 2000, οδήγησε στη χαλάρωση των χρηματοπιστωτικών κανόνων και στην παροχή δανείων υποθήκης ακόμη και σε άτομα τα οποία είχαν υψηλό κίνδυνο μη αποπληρωμής (υποθήκες Alternative A-paper και Sub-prime, Wallison 2010, 8). Οι υποθήκες αυτές, μαζί με άλλα περιουσιακά στοιχεία διαφορετικών κινδύνων, ομαδοποιούνταν και αναδιαμορφώνονταν σε Εξασφαλισμένες Οφειλές (Collateralized Debt Obligations – CDOs), καθιστώντας αδύνατο τον υπολογισμό κινδύνου για συγκεκριμένες κατηγορίες χρεογράφων.

Η ανωτέρω ανασφάλεια στην δυνατότητα γνώσης κινδύνου των χρεογράφων οδήγησε σε περιορισμό πιστωτικής ροής στο χρηματοπιστωτικό τομέα (credit crunch) με αποτέλεσμα τη δημιουργία οικονομικής κρίσης (Martins 2010, 3). Μεγάλος αριθμός χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Lehman Brothers, Merrill Lynch, κλπ.) είτε πτώχευσαν είτε πωλήθηκαν είτε αγοράστηκαν από το Αμερικανικό δημόσιο, με αξιοσημείωτη περίπτωση αυτή της Lehman Brothers, η οποία πτώχευσε με χρέος 613 δισεκατομμύρια δολάρια (Lehman Brothers 2008). Εντός μόλις ενός έτους (2008 έως 2009), ο αριθμός των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που αντιμετώπιζαν προβλήματα αυξήθηκαν κατά 300, από 252 σε 552 (FDIC 2009, 3). Η κρίση επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς της οικονομίας (π.χ., αυτοκινητοβιομηχανία), και η κυβέρνηση των ΗΠΑ υιοθέτησε το Πρόγραμμα Ελάφρυνσης Προβληματικών Περιουσιακών Στοιχείων (Troubled Asset Relief Programme, TARP)²⁴, το οποίο εξουσιοδοτούσε το

---

²⁴ Νόμος Επείγουσας Σταθεροποίησης του 2008 (Emergency Stabilization Act of 2008, US 2008).

Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ να αγοράσει προβληματικά περιουσιακά στοιχεία από οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.

Εντός της ΕΕ, η κρίση μεταφέρθηκε ως τραπεζική αρχικά, και μετατράπηκε εν τέλει σε κρίση κρατικού χρέους (Murray-Brown & Dennis 2008). Τα πρώτα κράτη που επηρεάστηκαν από ήταν εκτός της Ευρωζώνης, αιτούμενα οικονομική βοήθεια από την ΕΕ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο: Ουγγαρία (Σεπτέμβριος 2008, περίπου 20 δισεκατομμύρια ευρώ), Λετονία (Ιανουάριος 2009, περίπου 7 δισεκατομμύρια ευρώ), Ρουμανία (Μάρτιος 2009, περίπου 20 δισεκατομμύρια ευρώ, CEU 2009a έως 2009e, EC 2013 και 2020, IMF 2008 και 2020). Το πρώτο κράτος της Ευρωζώνης που επηρεάστηκε ήταν η Ιρλανδία, όπου το Σεπτέμβριο του 2009 η κυβέρνηση παρείχε εγγύηση για τα δάνεια και τις καταθέσεις όλου του τραπεζικού τομέα, αξίας περίπου 400 δισεκατομμυρίων ευρώ, με σκοπό την αποτροπή φυγής καταθέσεων, σε συνδυασμό με τη λήψη μέτρων λιτότητας (bank run, Guider & O'Brien 2008, Republic of Ireland 2008, 4-5, Little 2008; Irish Examiner 2008). Η κρίση μεταφέρθηκε και σε έτερα κράτη μέλη της Ευρωζώνης, τα οποία, εν τέλει, αιτήθηκαν οικονομική βοήθεια από την ΕΕ και το ΔΝΤ (π.χ., Ελλάδα, Kyriakidis 2016). Προς αποφυγή επανάληψης της κρίσης, κατ' αντιστοιχία με την περίπτωση των ΗΠΑ με τον Νόμο Dodd-Frank, υιοθετήθηκε από την ΕΕ σχετική νομοθεσία με στόχο τον καλύτερο συντονισμό και την αυστηρότερη επιτήρηση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών (με έμφαση στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης), δεδομένου ότι η κρίση ήταν κυρίως κρατικού χρέους, όπως η Δέσμη των Έξι, η Δέσμη των Δύο, η Συνθήκη για τη Σταθερότητα, το Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση, η δημιουργία διαφόρων μηχανισμών παροχής οικονομικής στήριξης με κυριότερο τον, πλέον μόνιμο, Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, κλπ. (Kyriakidis 2017).

Παρατηρήσεις: μία νέα κρίση;

Υπάρχει μία νέα τραπεζική κρίση τελικά; Σίγουρα τα γεγονότα εκτυλίχθηκαν με μεγάλη ταχύτητα και αφορούσαν σε ευμεγέθη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Εντός μόλις 15 ημερών (12 Μαρτίου έως 26 Μαρτίου 2023), κατέρρευσαν, εκποιήθηκαν και αγοράστηκαν από άλλες τράπεζες, δύο εκ των μεγαλύτερων τραπεζών στις ΗΠΑ, με καταθέσεις 265 δισεκατομμύρια δολάρια και περιουσιακά στοιχεία 320 δισεκατομμύρια δολάρια, και μία τράπεζα της Ελβετίας, ενώ μία τρίτη τράπεζα στις ΗΠΑ ενισχύθηκε με απευθείας ρευστότητα 30 δισεκατομμυρίων δολαρίων από τις μεγαλύτερες Αμερικανικές τράπεζες, και το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα ενισχύθηκε αντιστοίχως από τις ισχυρότερες κεντρικές τράπεζες παγκοσμίως με ρευστότητα σε δολάρια. Μόνον η κατάρρευση και εξαγορά των δύο Αμερικανικών τραπεζών κόστισε στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων της FDIC περίπου το

20% των διαθέσιμων πόρων του (περίπου 23 από τα 128 δισεκατομμύρια δολάρια που είναι διαθέσιμα).

Παρά τα ανωτέρω, και παρ' ότι υπάρχει ακόμη ανησυχία στο χρηματοπιστωτικό τομέα (Shalal & Bose 2023, Evans 2023), προς το παρόν φαίνεται να έχουν αποφευχθεί τα χειρότερα, κυρίως λόγω των άμεσων και αποφασιστικών ενεργειών των κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών, σε αντίθεση με το 2008, όταν η κατάρρευση υπήρξε πολύ πιο εκτεταμένη και οι κρατικοί φορείς ανταποκρίθηκαν περισσότερο σταδιακά και συντηρητικά. Βεβαίως, και η φύση και τα πιθανά αίτια της κρίσης είναι διαφορετικά. Η κρίση του 2008 δημιουργήθηκε από την δραστική επέκταση και, επί της ουσίας, τον 'κυνηγετικό δανεισμό' δανείων υποθήκης σε άτομα τα οποία είχαν υψηλό ρίσκο – και εν τέλει κατέληξαν – να μην αποπληρώσουν τα δάνεια αυτά, μέσω χαλάρωσης των κριτηρίων επιλεξιμότητας.

Εν αντιθέσει, η παρούσα κατάσταση αφορά σε τράπεζες με πελάτες υψηλών εισοδημάτων (στην SVB και στην First Republic Bank, περίπου το 90% και 70% των καταθέσεων αντιστοίχως ήταν άνω των 250.0000 δολαρίων). Επίσης, έως τώρα, δεν παρουσιάζεται ένα ομογενές και κυρίαρχο αίτιο όπως στην περίπτωση της κρίσης του 2008, με κάθε μία εκ των έως τώρα επηρεασμένων τραπεζών να παρουσιάζουν, ως έναν βαθμό, ανομοιογενή προβλήματα: η SVB κυρίως την προαναφερθείσα υπερέκθεση σε χρεόγραφα του Αμερικανικού δημοσίου που απώλεσαν την αξία τους λόγω αύξησης των επιτοκίων από τη Fed, η Signature Bank την έκθεση και συμμετοχή της στις συναλλαγές και επενδύσεις κρυπτονομισμάτων – κυρίως της χρεωκοπημένης FTX – η Credit Suisse τις πολλαπλές υποθέσεις φοροδιαφυγής και διαφθοράς, και η First Republic Bank τον υψηλό δείκτη δανείων προς καταθέσεις.

Αξιοσημείωτη υπήρξε και η άμεση ανταπόκριση κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών, καίριο ρόλο στην ταχύτητα της οποίας διαδραμάτισε η ανάγκη αποτροπής 'ντόμινο' καταρρεύσεων και μίας νέας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ιδιαίτερος όσον αφορά στην περίπτωση της SVB, η άμεση και δραστική επέμβαση της Αμερικανικής κυβέρνησης και της Fed οφείλεται και στην κατοχή από την τράπεζα ομολόγων του Αμερικανικού δημοσίου αξίας άνω των 90 δισεκατομμυρίων δολαρίων: πιθανή πτώχευση της θα επηρέαζε ολόκληρο το Αμερικανικό δημόσιο, και μάλιστα σε αρκετά σημαντικό βαθμό. Ευρύτερα θέματα τίθενται όμως ως προς τη χαλάρωση του νομοθετικού πλαισίου στις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα την απορρύθμιση και, τουλάχιστον, στη αδυναμία προετοιμασίας, αν όχι αποτροπής, τέτοιων φαινομένων.

Πηγές

- Barr, Colin. 2023. “What’s Going On With First Republic Bank?” *The Wall Street Journal*, 25 March, <https://www.wsj.com/articles/first-republic-bank-stock-rescue-what-to-know-a22a3d> (March 25, 2023).
- Bella, Timothy. 2023. “Even after Silicon Valley Bank’s collapse, WaMu’s is still the biggest,” *The Washington Post*, 11 March, <https://www.washingtonpost.com/business/2023/03/11/silicon-valley-bank-washington-mutual-failure/> (March 15, 2023).
- Buchwald, Elisabeth & Chambers, Francesca & Schulz, Bailey & Lee, Medora. 2023. “Silicon Valley Bank, Signature Bank collapses explained, live updates on new developments,” *USA Today*, <https://eu.usatoday.com/story/money/economy/2023/03/13/silicon-valley-bank-collapse-live-updates/11464387002/> (March 20, 2023).
- Bulmer, Simon. 2014. “Germany and the Eurozone Crisis: Between Hegemony and Domestic Politics,” *West European Politics* 37(6): 1244-1263.
- CEU. 2009a. “Council Decision ...(2009/102/EC),” 4 November, *Official Journal of the European Union* 52(L37): 5-6.
- CEU. 2009b. “Council Decision ...(2009/103/EC),” 4 November, *Official Journal of the European Union* 52(L37): 7.
- CEU. 2009c. “Council Decision...(2009/289/EC),” 20 January, *Official Journal of the European Union* 53(L79): 37-8.
- CEU. 2009d. “Council Decision...(2009/290/EC),” 20 January, *Official Journal of the European Union* 53(L79): 39-41.
- CEU. 2009e. “Council Decision...(2009/459/EC),” 6 May, *Official Journal of the European Union* 53(L150): 8-10.
- Credit Suisse. 2023. “Credit Suisse Group takes decisive action to pre-emptively strengthen liquidity and announces public tender offers for debt securities,” 16 March, <https://www.credit-suisse.com/about-us-news/en/articles/media-releases/csg-announcement-202303.html> (March 20, 2023).
- Dale, Daniel. 2023. “The facts on Trump’s 2018 loosening of regulations on banks like SVB,” *CNN*, 14 March, <https://edition.cnn.com/2023/03/14/politics/facts-on-trump-2018-banking-deregulation/index.html> (March 20, 2023).
- Delors, Jacques & Andriessen, Frans & Boyer, Miguel & Chalikias, Demitrius J. & Ciampi, Carlo Azeglio & Doyle, Maurice F. & Duisenberg, Willem F. & Godeaux, Jean & Hoffmeyer, Erik & Jaans, Pierre & Lamfalussy, Alexandre & de Larosiere, Jacques & Leigh-Pemberton, Robert & Pöhl, Karl Otto & Rubio, Mariano & Moreira, Jose A.V. Tavares & Thygesen, Niels. 1989. “Report on Economic and Monetary Union in the European Community – Presented April, 17, 1989,” http://aei.pitt.edu/1007/1/monetary_delors.pdf (March 5, 2023).
- Dimos, Telis. 2023. “Welcome to the Superprime Banking Crisis,” *Wall Street Journal*, 25 March, <https://www.wsj.com/articles/welcome-to-the-superprime-banking-crisis-9ab6b6d2> (March 28, 2023).
- EC. 2023a. “Acquis,” https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/acquis_en (March 25, 2023).
- EC. 2023b. “Convergence criteria for joining,” https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en (March 25, 2023).
- EC. 2023c. “Chapters of the acquis,” https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en (March 25, 2023).
- EC. 2020. “Financial Assistance to Hungary,” https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-hungary_en (March 5, 2023).

- EC. 2013. “Overall Assessment of the Two Balance-of-Payments Assistance Programmes for Romania, 2009-2013,” July, *Occasional Papers* 156, https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2013/pdf/ocp156_en.pdf (March 5, 2023).
- ECB. 2023a. “Key ECB interest rates,” https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html (March 25, 2023).
- ECB. 2023b. “Combined monetary policy decisions and statement,” 16 March, <https://www.ecb.europa.eu/press/pressconf/shared/pdf/ecb.ds230316~34822c9f1d.en.pdf> (March 20, 2023).
- ECB. 2023c. “Rotation of voting rights in the Governing Council,” 1 January, <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/voting-rotation.en.html> (March 20, 2023).
- ECB. 2023d. “Joining the euro area,” <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/html/index.en.html> (March 25, 2023).
- ECB. 2022. “Convergence Report,” June, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/ecb.cr202206~e0fe4e1874.en.pdf> (March 23, 2023).
- Egan, Matt & Morrow, Allison & Goldman, David. 2023. “First Republic secures \$30 billion rescue from large banks,” *CNN*, 17 March, <https://edition.cnn.com/2023/03/16/investing/first-republic-bank/index.html> (March 20, 2023).
- EP & CEU. 1994. “Directive 94/19/EC...,” 30 May, *Official Journal of the European Union* 37(L135): 5-14.
- EP & CEU. 2009. “Directive 2009/14/EC...,” *Official Journal of the European Union* 52(L68): 3-7.
- EP & CEU. 2014. “Directive 2014/49/EU ...,” 16 April, *Official Journal of the European Union* 57(L173): 149-178.
- Evans, Pete. 2023. “Banking crisis lingers as contagion fears take aim at Deutsche Bank,” *CBC*, 24 March, <https://www.cbc.ca/news/business/deutsche-bank-1.6789600> (March 29, 2023).
- Escande, Philippe. 2023. “Silicon Valley Bank's balance sheet was not so bad but it was placed in bonds,” *Le Monde*, 22 March, https://www.lemonde.fr/en/united-states/article/2023/03/22/silicon-valley-bank-s-balance-sheet-was-not-so-bad-but-it-was-placed-in-bonds_6020336_133.html (March 28, 2023).
- FDIC. 1984. “Federal Deposit Insurance Corporation: The First Fifty Years – A History of the FDIC 1933 - 1983,” <https://www.fdic.gov/bank/historical/firstfifty/>.
- FDIC. 2008. “JPMorgan Chase Acquires Banking Operations of Washington Mutual,” <https://archive.fdic.gov/view/fdic/3396> (March 18, 2023).
- FDIC. 2009. “Quarterly Banking Profile: Fourth Quarter 2009,” <http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/business/20100223fdicreport.pdf> (March 18, 2023).
- FDIC. 2021. “Deposit Insurance Fund,” 14 July, <https://www.fdic.gov/resources/deposit-insurance/deposit-insurance-fund/> (March 15, 2023).
- FDIC. 2023a. “FDIC Creates a Deposit Insurance National Bank of Santa Clara to Protect Insured Depositors of Silicon Valley Bank, Santa Clara, California,” 12 March, <https://www.fdic.gov/news/press-releases/2023/pr23016.html> (March 18, 2023).
- FDIC. 2023b. “FDIC Extends Bid Window For Silicon Valley Bridge Bank, N.A.,” 20 March, <https://www.fdic.gov/news/press-releases/2023/pr23022.html> (March 22, 2023).
- FDIC. 2023c. “FDIC Establishes Signature Bridge Bank, N.A., as Successor to Signature Bank, New York, NY,” 12 March, <https://www.fdic.gov/news/press-releases/2023/pr23018.html> (March 22, 2023).
- FDIC. 2023d. “Subsidiary of New York Community Bancorp, Inc., to Assume Deposits of Signature Bridge Bank, N.A., From the FDIC,” 19 March, <https://www.fdic.gov/news/press-releases/2023/pr23021.html> (March 22, 2023).

- FDIC. 2023e. “First–Citizens Bank & Trust Company, Raleigh, NC, to Assume All Deposits and Loans of Silicon Valley Bridge Bank, N.A., From the FDIC,” 26 March, <https://www.fdic.gov/news/press-releases/2023/pr23023.html> (March 27, 2023).
- FDIC. 2023f. “BankFind Suite,” <https://banks.data.fdic.gov/bankfind-suite/bankfind> (March 10, 2023).
- FDIC. 2023g. “Fourth Quarter,” *Federal Deposit Insurance Corporation Quarterly* 17(1): 1-58.
- Federal Reserve. 2023a. “Coordinated central bank action to enhance the provision of U.S. dollar liquidity,” 19 March, <https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/monetary20230319a.htm> (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2023b. “Historical Discount Rates,” <https://www.frbdiscountwindow.org/Pages/Discount-Rates/Historical-Discount-Rates> (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2023c. “About the FOMC,” 22 March <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomc.htm> (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2022a. “Insured U.S.-Chartered Commercial Banks that have consolidated assets of \$300 million or more, ranked by consolidated assets as of December 31, 2022,” <https://www.federalreserve.gov/releases/lbr/current/default.htm> (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2022b. “2023 Federal Reserve Note Print Order,” 4 November https://www.federalreserve.gov/paymentsystems/coin_currency_orders.htm (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2021. “The Fed Explained: What the Central Bank Does,” <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/files/the-fed-explained.pdf> (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2020. “Discount and advance rates...,” <https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/files/monetary20200417a1.pdf> (March 10, 2023).
- Federal Reserve. 2016. “Federal Reserve releases results of supervisory bank stress tests,” 23 June, <https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/bcreg20160623a.htm> (March 25, 2023).
- Federal Reserve. 2013. “Federal Reserve and other central banks convert temporary bilateral liquidity swap arrangements to standing arrangements,” 31 October, <https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/monetary20131031a.htm> (March 25, 2023).
- Federal Reserve Bank of Cleveland. 2023. “Why Does the Fed Care about Inflation?,” <https://www.clevelandfed.org/center-for-inflation-research/inflation-101/why-does-the-fed-care-start> (March 5, 2023).
- Federal Reserve Bank of New York. 1933. “Banking Act of 1933,” https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/historical/ny%20circulars/1933_01248.pdf?utm_source=direct_download (March 5, 2023).
- Federal Reserve Bank of St. Louis. 2014. “The Financial Crisis: A Timeline of Events and Policy Actions,” <http://timeline.stlouisfed.org/index.cfm?p=timeline> (March 5, 2023).
- FINMA. 2023a. “FINMA and the SNB issue statement on market uncertainty,” 15 March, <https://www.finma.ch/en/news/2023/03/20230315-mm-statement/> (March 20, 2023).
- FINMA. 2023b. “How FINMA is organised,” <https://www.finma.ch/en/finma/organisation/> (March 20, 2023).
- Gandel, Stephen & Franklin, Joshua. 2023. “Short seller warned US regulator about Signature Bank in January,” *Financial Times*, 21 March, <https://www.ft.com/content/8dfade4a-3e16-454c-9529-1c46263a20be> (March 25, 2023).
- Guider, Ian & O’Brien, Fergal. 2008. “Government may extend €400 billion guarantee

- after plan approval,” 2 October, *Independent.ie*,
<https://www.independent.ie/business/irish/government-may-extend-400-billion-guarantee-after-plan-approval-26481457.html> (March 10, 2023).
- Halftermeyer, Marion & Henning, Eyk & Foerster, Jan-Henrik & Nair, Dinesh. 2023. “UBS to Buy Credit Suisse in \$3.3 Billion Deal to End Crisis,” *Bloomberg*, 19 March,
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-03-19/ubs-agrees-to-buy-credit-suisse-in-historic-deal-to-end-crisis?leadSource=verify%20wall#xj4y7vzkg>
- Hanlon, Joseph. 2017. “Mozambique fell prey to the promise of fabulous wealth – now it can't pay nurses,” *The Guardian*. 27 January, <https://www.theguardian.com/global-development/2017/jan/27/mozambique-fabulous-wealth-gas-reserves-pay-nurses-debt-crisis> (March 10, 2023).
- Hellenic Deposit & Investment Guarantee Fund. 2023. “Απολογισμός 2023” (Annual account 2023),
https://www.teke.gr/pages/ABOUT/files/Annual_Report_2021_GR.pdf (March 20, 2023).
- Hellenic Republic. 1995. “Law No. 2324,” *Government Gazette A'146/17-07-1995*.
- Hellenic Republic. 2009. “Law No. 3746,” *Government Gazette A'27/16-02-2009*.
- Hellenic Republic. 2015. “Law No 4335,” *Government Gazette A'87/23-07-2015*
- Helmore, Edward. 2023. “Silicon Valley Bank’s parent company files for bankruptcy,” *The Guardian*, 17 March, <https://www.theguardian.com/business/2023/mar/17/silicon-valley-bank-parent-company-bankruptcy> (March 20, 2023).
- Horowitz, Julia & Cooban, Anna. 2023. “Silicon Valley Bank Collapse has Echoes of 2008. Here is why things are different this time,” *CNN*, 10 March,
<https://edition.cnn.com/2023/03/10/investing/svb-banking-crisis-what-next/index.html> (March 10, 2023)
- Horsley, Scott. 2023. “The Fed raises interest rates again despite the stress hitting the banking system,” *NPR*, 22 March, <https://www.npr.org/2023/03/22/1165274305/the-fed-raises-interest-rates-again-despite-the-stress-hitting-the-banking-syste> (March 23, 2023).
- IMF. 2008. “Press Release: IMF Executive Board Approves 12.3 Billion Euro Stand-By Arrangement for Hungary,” 6 November,
<https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/14/01/49/pr08275> (March 10, 2023).
- IMF. 2020. Hungary: Financial Position in the Fund as of April 30, 2020,”
<https://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin2.aspx?memberkey1=415&date1Key=2020-04-30> (March 10, 2023).
- Irish Examiner. 2008. “Thousands to Protest Education Cuts,” *Irish Examiner*, 6 December,
<http://www.irishe Examiner.com/breaking/ireland/mhidsneyausn/> (March 10, 2023).
- Kyriakidis, Alexandros. 2016. “The Greek Crisis 2009-2015: A Comprehensive Analysis of the EU-IMF Financial Assistance Programs,” *International Journal of Employment Studies* 24(2):7-34.
- Kyriakidis, Alexandros. 2017. “Οι Θεσμοί της Ε.Ε. Μετά την Κρίση της Ευρωζώνης: Τι Άλλαξε?” *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου* 4: 381-393.
- League of Nations. 1929. “Société Des Nation – Journal Officiel: Supplément Spécial No 75,” 9 September,
http://ec.europa.eu/archives/emu_history/documentation/chapter1/19290909fr06speechofgustavstresemann.pdf (March 10, 2023).
- Lehman Brothers. 2008. “Press Release,” 15 September
http://www.sec.gov/Archives/edgar/data/806085/000110465908059632/a08-22764_4ex99d1.htm (March 10, 2023).
- Little, Joe. 2008. “Senior Citizens Protest 2008,” *RTE*, 22 October
<http://www.rte.ie/archives/2013/1022/481958-pensioners-protest-2008/> (March 10, 2023).
- Makortoff, Kalyeena. 2021. “Credit Suisse fined £350m over Mozambique ‘tuna bonds’ loan scandal,” *The Guardian*, 20 October,
<https://www.theguardian.com/business/2021/oct/19/credit-suisse-fined-350m-over-mozambique-tuna-bonds-loan-scandal> (March 10, 2023).

- Makortoff, Kalyeena & Wearden, Graeme. 2023. "More than £75bn wiped off FTSE 100 amid Credit Suisse crisis," *The Guardian*, 15 March, <https://www.theguardian.com/business/2023/mar/15/credit-suisse-shares-fall-low-top-investor-funding-saudi-national-bank> (March 17, 2023).
- Makortoff, Kalyeena & Pegg, David. 2022. "Crooks, kleptocrats and crises: a timeline of Credit Suisse scandals," *The Guardian*, 21 February, <https://www.theguardian.com/news/2022/feb/21/tax-timeline-credit-suisse-scandals> (March 17, 2023).
- Martins, Nuno. 2012. "Globalisation, Inequality and the Economic Crisis," *New Political Economy* 16(1): 1-18.
- Massoudi, Arash & Morris, Stephen & Fontanella-Khan, James & Noonan, Laura & Walker, Owen. 2023. "UBS agrees to buy Credit Suisse for more than \$2bn," *Financial Times*, 19 March, <https://www.ft.com/content/ec4be743-052a-4381-a923-c2fbd7ea9cfd> (March 25, 2023).
- Morrow, Alison. 2023. "First Republic is a hot mess. The reason has a lot to do with its wealthy clientele," *CNN*, 17 March, <https://edition.cnn.com/2023/03/17/business/first-republic-bank-rescue/index.html> (March 20, 2023).
- Morrow, Allison & Egan, Matt. 2023. "Silicon Valley Bank collapses after failing to raise capital," *CNN*, 11 March, <https://edition.cnn.com/2023/03/10/investing/svb-bank/index.html> (March 20, 2023).
- Moyer, Liz. 2018. "A decade after its fire-sale deal for Bear, a look at what JP Morgan got in the bargain," *CNBC*, 16 March, <https://www.cnbc.com/2018/03/14/a-decade-after-its-fire-sale-deal-for-bear-a-look-at-what-jp-morgan-got-in-the-bargain.html> (March 10, 2023).
- OECD. 2023. "Inflation (CPI)," <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm> (March 25, 2023).
- Republic of Ireland. 2008. "Credit Institutions (Financial Support) Act 2008," October 2, Statute Number 18 of 2008, <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2008/act/18/enacted/en/print#sec2> (March 10, 2023).
- Resnikoff, Ned. 2014. "Credit Suisse pleads guilty to facilitating tax evasion," *MSNBC*, 20 May, <https://www.msnbc.com/msnbc/credit-suisse-pleads-guilty-doj-investigation-eric-holder-msna331841> (March 10, 2023).
- Rushe, Dominic. 2023. "US banks launch \$30bn rescue of First Republic to stem spiraling crisis," *The Guardian*, 16 March, <https://www.theguardian.com/business/2023/mar/16/first-republic-bank-rescued-latest> (March 20, 2023).
- Shalal, Andrea & Bose, Nandita. 2023. "Biden say White House response to banking stress is 'not over yet'," *Reuters*, 28 March, <https://www.reuters.com/article/usa-biden-banking-idTRNIKBN2VUITQ> (March 29, 2023).
- Siegel, Rachel. 2023. "Federal Reserve keeps up inflation fight, betting bank crisis is over," *The Washington Post*, 22 March, <https://www.washingtonpost.com/business/2023/03/22/fed-rate-hike-svb/> (March 25, 2023).
- Silber, William. 2023. "How SVB 'Profited' From Interest-Rate Risk," *The Wall Street Journal*, 16 March, <https://www.wsj.com/articles/how-svb-profited-from-interest-rate-risk-accounting-rules-deposit-fdic-federal-reserve-coupon-held-to-maturity-ec43418a> (March 23, 2023).
- Smith, Stacey Vanek. 2023. "Bank fail: How rising interest rates paved the way for Silicon Valley Bank's collapse," *NPR*, 19 March, <https://www.npr.org/2023/03/19/1164531413/bank-fail-how-government-bonds-turned-toxic-for-silicon-valley-bank> (March 25, 2023).
- SNB. 2023. "Swiss National Bank provides substantial liquidity assistance to support UBS takeover of Credit Suisse," 19 March, https://www.snb.ch/en/mmr/reference/pre_20230319/source/pre_20230319.en.pdf (March 22, 2023).
- Son, Hugh. 2023. "Why regulators seized Signature Bank in third-biggest bank failure in U.S. history," *CNBC*, 13 March, <https://www.cnbc.com/2023/03/13/signature-bank-third-biggest-bank-failure-in-us->

- [history.html?utm_term=Autofeed&utm_medium=Social&utm_content=Main&utm_source=Twitter#Echobox=1678722466](#) (March 18, 2023).
- Swiss Confederation. 2007. “Financial Market Supervision Act, FINMASA,” <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/736/en> (March 20, 2023).
- Swiss National Bank. 2023a. “History,” https://www.snb.ch/en/i/about/snb/hist/id/hist_cover (March 20, 2023).
- Swiss National Bank. 2023b, “Constitution and laws,” https://www.snb.ch/en/i/about/snb/legal/id/snb_legal_law#t2 (March 20, 2023).
- Thompson, March. 2023. “UBS is buying Credit Suisse in bid to halt banking crisis,” *CNN*, 20 March, <https://edition.cnn.com/2023/03/19/business/credit-suisse-ubs-rescue/index.html> (March 25, 2023).
- UBS. 2023. “UBS to acquire Credit Suisse,” 19 March, <https://www.ubs.com/global/en/media/display-page-ndp/en-20230319-tree.html> (March 20, 2023).
- US. 2018. “Public Law 115-174 – 115th Congress: An Act...,” 24 May, *United States Statutes at Large* 132: 1296-1368.
- US. 2009. “Public Law 111-203 – 111th Congress: An Act...,” 21 July, *United States Statutes at Large* 124: 1376-2223.
- US. 2008. “Public Law 110-343 – 110th Congress: An Act...,” 3 October, *United States Statutes at Large* 122: 3765-3933.
- US. 1913. “Public Law 63-43...,” 23 December, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-270/pdf/COMPS-270.pdf> (March 25, 2023).
- US Department of the Treasury. 2023a. “Joint Statement by the Department of the Treasury, Federal Reserve, and FDIC,” 12 March, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1337> (March 20, 2023).
- US Department of the Treasury. 2023b. “Joint Statement by the Department of the Treasury, Federal Reserve, FDIC and OCC,” 16 March, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1349> (March 20, 2023).
- US Department of the Treasury. 2023c. “Joint Statement by the Department of the Treasury and Federal Reserve,” 19 March, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1350> (March 21, 2023).
- US Department of the Treasury. 2009. “U.S. Treasury Department Releases Financial Regulatory Reform,” 17 June, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/20096171052487309> (March 21, 2023).
- US Office of the Law Revision Counsel. 2023. “United States Code,” <https://uscode.house.gov/browse.xhtml> (March 20, 2023).
- Wallison, Peter J. 2010. “The Causes of the Financial Crisis and its Consequences,” Presented at the Independent Petroleum Association of America, Colorado Springs, USA.
- Werner, Pierre & Ansiaux, Baron H. & Brouwers, G. & Clappier, B. & Mosca, U. & Schöllhorn, J.-B. & Stamatii, G. 1970. “Report to the Council and the Commission on the Realization by Stages of Economic and Monetary Union in the Community – Luxembourg 8 October 1970,” http://ec.europa.eu/archives/emu_history/documentation/chapter5/19701008en72realisationbystage.pdf (March 5, 2023).
- WHO. 2020. “WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020,” 11 March, <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> (March 10, 2023).